په یوکلمي سره
د
طلاقو واقع کیدل

Ketabton.com

ناشر

المصباح خیرندویه ټولنه افغانستان

03078420605 - ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

جميع الحقوق محفوظة

قال ﷺ

مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهٖ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ «البخاری»

په يوې کلمې سره د طلاقو واقع کيدل

تاليف

شيخ الحديث حضرت مولانا مفتي

محمد زاهد «عزيزخيل»

ناشر

المصباح خپرندويه ټولنه

موبائل ۰۳۰۷-۸٤۲۰٦۰۵ PK

موبائل ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷ AF

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم	په یوې کلمې سره د طلاقو واقع کیدل
لیکوال	شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیزخېل)
کمپوز	طیب کمپوزنګ سنټر
زیر اهتمام	مولوی محمد بشیر (طیب خېل) المظهري
د چاپ کال	2017
د چاپ شمیر	۱۰۰۰ ټوکه
برېښنايي کوونکی	عزت الله سلطانزی
اړیکه	0706912702
خپرندویه ټولنه	المصباح خپرندویه ټولنه

دا کتاب دباور کتابتون څخه ښکته شوی

https://Bawar.Net

دنور کتابونو لپاره د باور کتابتون له ویبپاڼې څخه لیدنه وکړې

BAWAR LIBRARY

باور کتابتون

FB:Ezatullah.sultanzai

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ وَعَلٰى آلِهِ الطَّيِّبِيْنَ وَعَلٰى أَصْحَابِهِ أَجْمَعِيْنَ.

دطلاقو تقسيم

د طلاقو په تقسيم او د طلاقو په اقسامو کې اختلاف موجود دی په مابين دفقهاء کې په دې شان چې طلاق په اعتبار داوصافو سره چې سني کېدل او بدعي کېدل او احسن کېدل او حسن کېدل دي آيا تقسيم دي دوه اقسامو ته او که درې اقسامو ته نو په مابين دفقهاؤ الاحناف کې او په مابين د جمهورو فقهاؤ کې اختلاف موجود دی.

مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسيم دطلاقو کې

دفقهاء الاحناف مذهب په باره د تقسيم د طلاقو کې دادی چې دوئ وايي چې طلاق درې اقسامو ته تقسيم دی.

١- احسن طلاق.

٢- حسن طلاق.

٣- بدعی طلاق.

نو فقهاء الاحناف وايي چې اول طلاق تقسيمږي دوه اقسامو ته چې يو ته طلاق سني ويل کېږي او دوهم ته طلاق بدعي ويل کېږي نو د طلاق سني مطلب دادی چې د اطلاق موافق د سنت طريقې دی او د سني طلاق دا مطلب نه دی چې د دې طلاق ورکول يو سنت عمل دی ځکه چې طلاق اګرچې حلال او مباح دی خو لېکن د اطلاق په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تولو حلالو اومباحاتو کې زيات مبغوص دی الله تعالی ته اوبدعي طلاق مطلب دادی چې دا طلاق له سنت طريقې سره موافق نه وي.

قال في الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْفُقَهَاءُ الطَّلاَقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ يُرِيدُونَ بِالسُّنِّيِّ: مَا وَافَقَ السُّنَّةَ فِي طَرِيقَةِ إِيقَاعِهِ، وَالْبِدْعِيُّ: مَا خَالَفَ السُّنَّةَ فِي ذَلِكَ، وَلاَ يَعْنُونَ بِالسُّنِّيِّ أَنَّهُ سُنَّةٌ، لِمَا تَقَدَّمَ مِنَ النُّصُوصِ الْمُنَفِّرَةِ مِنَ الطَّلاَقِ، وَأَنَّهُ أَبْغَضُ الْحَلاَلِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى.(١)

احسن طلاق

فقهاء الاحناف وايي چې بيا دا طلاق سني دوه قسمه دی، اول قسم احسن دی او دوهم قسم حسن دی احسن طلاق دېته وايي چې يو سړی خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په داسې طهر کې چې دې سړي به نه په دې طهر کې له دې ښځې سره جماع کړې وي اونه به دې سړي له طهرنه وړاندې حيض اويانفاس کې جماع کړې وي اوهمدارنګه له دې ښځې سره له مېړه ددې نه غيربل چابه ورسره جماع شبهة نه وي کړې په دې طهر کې اونه په حيض اويانفاس کې چې هغه له دې طهرنه وړاندې وي اوبياله دې يو طلاق نه بعدبل طلاق نه په دې طهر کې ورکړي اونه په راتلونکې دوهم اودريم طهرونو کې ورته طلاق ورکړي.

قال في الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْحَنَفِيَّةُ الطَّلاَقَ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَقَسَّمُوا السُّنِّيَّ إِلَى قِسْمَيْنِ: حَسَنٌ وَأَحْسَنُ فَالأَحْسَنُ عِنْدَهُمْ: أَنْ

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٢. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويتة

(c) ketabton.com: The Digital Library

يُوقِعَ الْمُطَلِّقُ عَلَى زَوْجَتِهِ طَلْقَةً وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ، وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، وَلَمْ يَطَأْهَا غَيْرُهُ فِيهِ بِشُبْهَةٍ أَيْضًا، فَإِنْ زَنَتْ فِي حَيْضِهَا ثُمَّ طَهُرَتْ، فَطَلَّقَهَا لَمْ يَكُنْ بِدْعِيًّا.(١)

حسن طلاق

فقهاء الاحناف وايي چې حسن طلاق دېته وايي چې يوسړی خپلې ښځې ته يوطلاق رجعي ورکړي په داسې طهرکې چې په هغه طهرکې دې سړي جماع نه وي کړې اونه يې په هغه حيض اويانفاس کې ورسره جماع کړې وي چې هغه له دې طهرنه وړاندې وي اوبيا چې کله دااول طهرتيرشي نوپه دوهم طهرکې دوهم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي اوبياپه دريم طهرکې ورته دريم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي.

خولېکن داطلاق حسن دهغې ښځې دی چې حيض ورته ورځي اوهرچې هغه ښځه ده چې هغې ته حيض نه ورځي نودهغې طلاق حسن دادی چې ورته درې طلاقونه ورکړی شي په درې مياشتوکې يعنې په هره مياشت کې ورته يوطلاق ورکړی شي اوهمدارنګه داطلاق حسن دهغې ښځې دی چې له هغې سره دخول شوی وي اوياورسره خلوت صحيحه شوی وي اوهرچې هغه ښځه ده چې نه ورسره دخول شوی وي اونه ورسره خلوت صحيحه شوی وي نودهغې طلاق حسن دادی چې مېږه ورته يوطلاق ورکړي برابره خبره ده که داطلاق په طهرکې وي

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٣. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که په حيض کې وي او ددې ښځې د ايو طلاق اګرچې طلاق بائن ورنه جوړيږي خو لېکن دا ضرر نه رسوي سني کېدلو ددې طلاق ته ځکه چې د داسې ښځې طلاق نه وي مګر بائن وي.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا الْحَسَنُ: فَأَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، ثُمَّ يُطَلِّقَهَا طَلْقَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ فِي طُهْرَيْنِ آخَرَيْنِ دُونَ وَطْءٍ، هَذَا إِنْ كَانَتْ مِنْ أَهْلِ الْحَيْضِ، وَإِلاَّ طَلَّقَهَا ثَلاَثَ طَلَقَاتٍ فِي ثَلاَثَةِ أَشْهُرٍ، كَمَنْ بَلَغَتْ بِالسِّنِّ وَلَمْ تَرَ الْحَيْضَ.

وَهَذَا فِي الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، أَمَّا غَيْرُ الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، فَالْحَسَنُ: أَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً فَقَطْ، وَلاَ يُهِمُّ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي حَيْضٍ أَوْ غَيْرِهِ، وَلاَ يَضُرُّ أَنَّ طَلاَقَهَا يَكُونُ بَائِنًا؛ لأِنَّهُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ كَذَلِكَ.(١)

بدعي طلاق:

کوم طلاق چې په خلاف د سني طلاقو باندې وي هغه بدعي طلاق دی نو ددې بدعي طلاقو لپاره اووه (٧) صورتونه دي.

اول صورت دا دی چې په طهر کې ورته په يوې کلمې سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي.

دوهم صورت دا دی چې په يو طهر کې په جدا جدا الفاظو سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي برابره خبره ده که په يو وخت کې وي او که په جدا جدا وختونو کې وي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٢، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم صورت دادی چې په حالت د حیض کې ورته طلاق ورکړي.
څلورم صورت دادی چې په حالت د نفاس کې ورته طلاق ورکړي.
پنځم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې دې سړي په هغه طهر کې له دې ښځې سره جماع او کوروالی کړی وي.
شپږم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې له طهرنه وړاندې چې حیض وي او یا نفاس وي دې سړي له دې ښځې سره په هغه حیض او یا نفاس کې جماع کړې وي.
اووم صورت دادی چې داسړی په داسې الفاظو سره دې ښځې ته طلاق ورکړي چې له هغې نه طلاق بائن جوړېږي.
او دا تفصیل په باره د هغې ښځې کې دی چې هغه حامله نه وي او حیض ورته ورځي او هرچې هغه ښځه ده چې هغه یا حامله وي او یا حیض ورته نه ورځي له دې وجهې نه چې یا نا امېده وي یعنې زړه وي او یا وړه وي یعنې بالغه شوې نه وي نو که دوئ سره جماع وکړی شي او بیا ورته طلاق ورکړی شي نو دا طلاق سني دی خو لېکن په دې شرط چې په یوه میاشت کې فقط یو طلاق وي او همدارنګه دا طلاق په داسې الفاظو سره نه وي چې په هغې سره بائنه طلاق واقع کېږي او که چېرته دې قسم ښځو ته په یوه میاشت کې یې دوه طلاقه ورکړل او یا یې ورته بائن طلاق ورکړ نو له دې نه هم بدعي طلاق جوړېږي.
قال فی الموسوعة الفقهية: وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَبِدْعِيٌّ عِنْدَهُمْ، كَأَنْ يُطَلِّقَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ مَعًا أَوْ مُتَفَرِّقَاتٍ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الْحَيْضِ أَوِ النِّفَاسِ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِيهِ، أَوْ فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِي الْحَيْضِ قَبْلَهُ.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ، كَانَ الثَّانِي بِدْعِيًّا أَيْضًا؛ لأَِنَّهُمَا بِمَثَابَةِ طُهْرٍ وَاحِدٍ، وَعَلَيْهِ أَنْ يَنْتَظِرَ حَيْضَهَا الثَّانِيَ، فَإِذَا طَهُرَتْ مِنْهُ طَلَّقَهَا إِنْ شَاءَ، وَيَكُونُ سُنِّيًّا عِنْدَ ذَلِكَ، وَلَوْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ ارْتَجَعَتْ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ كَانَ بِدْعِيًّا فِي الأَْرْجَحِ، وَهُوَ ظَاهِرُ الْمَذْهَبِ، وَقَال الْقُدُورِيُّ: يَكُونُ سُنِّيًّا.

وَهَذَا كُلُّهُ مَا لَمْ تَكُنْ حَامِلاً، أَوْ صَغِيرَةً دُونَ سِنِّ الْحَيْضِ، أَوْ آيِسَةً، فَإِنْ كَانَتْ كَذَلِكَ كَانَ طَلاَقُهَا سُنِّيًّا، سَوَاءٌ مَسَّهَا أَمْ لَمْ يَمَسَّهَا؛ لأَِنَّهَا فِي طُهْرٍ مُسْتَمِرٍّ، وَلَكِنْ لاَ يَزِيدُ عَلَى وَاحِدَةٍ، فَإِنْ زَادَ كَانَ بِدْعِيًّا.(١)

مذهب د جمهورو په تقسيم د طلاقو کې:

جمهور فقهاء يعنې شوافع اومالکيه اوحنابله وايي چې د طلاق لپاره فقط دوه قسمونه دي، اول قسم طلاق سني دی اودوهم قسم طلاق بدعي دی نو طلاق سني دوئ هغه طلاق ته وايي چې احنافو کوم طلاق ته طلاق سني ويل يعنې هغه طلاق سني طلاق دی چې واقع کړی شي موافق د سنت اوطلاق بدعي هم دوئ هغه طلاق ته وايي چې احناف فقهاء ورته بدعي وايي چې دا هغه طلاق دی چې ددې واقع کول موافق د سنت نه وي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٤. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا جمهور تقسیم د طلاق سني احسن او حسن ته نه کوي بلکه دا احسن او حسن دواړه داخلول په سني طلاق کې او دواړه په یوه مرتبه کې بولي او دا قسم احسن نه ګرځوي له هغه بل قسم نه.

قال فی الموسوعة الفقهية: وَقَسَّمَ جُمْهُورُ الْفُقَهَاءِ الطَّلاَقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَلَمْ يَذْكُرُوا لِلسُّنِّيِّ تَقْسِيمًا، فَهُوَ عِنْدَهُمْ قِسْمٌ وَاحِدٌ خِلاَفًا لِلْحَنَفِيَّةِ.(۱)

بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول:

په حیض کې چې کوم طلاق مېړه ښځې ته ورکړي نو دا اګر چې بدعي طلاق دی خولېکن بعضې صورتونه د احنافو فقهاؤ په نزد باندې له دې نه خارج دي او دا غونډ پنځه صورتونه دي.

اول صورت خلع ده چې په حالت د حیض کې وشي.

دوهم صورت طلاق علی مال دی چې په حالت د حیض کې ورکړی شي.

دریم صورت له څه وجهې نه د ښځې او مېړه په مابین کې تفریق دی چې دا تفریق راوستلی شي په حالت د حیض کې.

څلورم صورت دا دی چې مېړه ښځې ته اختیار د طلاقو ورکړي بیا که ښځه په حالت د حیض ځان طلاق کړي او که په حالت د طهر کې ځان طلاق کړي.

---

۱ ـ الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم صورت دادی چې دا ښځه ځان غوره کړي يعنې ځان طلاق کړي برابره خبره ده که مېړه دېته په حيض کې اختيار د طلاقو ورکړی وي او که مېړه ورته په طهر کې اختيار د طلاقو ورکړی وي.

نو په دې پنځه صورتونو کې اګرچې طلاق او جدا والی په حالت د حيض کې دی خولېکن فقهاء الاحناف وايي چې په دې صورتونو کې چې کوم طلاق واقع کېږي دا بدعي نه دی بلکه داسني دی او حسن طلاق دی.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَاسْتَثْنَى الْحَنَفِيَّةُ مِنَ الْبِدْعِيِّ عَامَّةً: الْخُلْعَ، وَالطَّلاَقَ عَلَى مَالٍ، وَالتَّفْرِيقَ لِلْعِلَّةِ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا وَلَوْ كَانَ فِي الْحَيْضِ، لِمَا فِيهِ مِنَ الضَّرُورَةِ، وَكَذَلِكَ تَخْيِيرُهَا فِي الْحَيْضِ سَوَاءٌ اخْتَارَتْ نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ بَعْدَهُ وَكَذَلِكَ اخْتِيَارُهَا نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ، سَوَاءٌ أَخَيَّرَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ قَبْلَهُ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا لأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ فِعْلِهِ الْمَحْضِ.(١)

په بعضو صورتونو کې اختلاف په سني توب او بدعي توب د طلاقو کې:

دوه صورتونه داسې دي چې په هغې کې اختلاف موجود دی چې په دې صورتونو کې دا طلاق سني طلاق دی او که بدعي طلاق دی.

اول صورت دادی چې يو سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي په درې طهرونو کې يعنې په هر طهر کې ورته يو يو طلاق

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي نو په دې صورت کې د احناف فقهاء الاحناف وايي چې سني طلاق دی او جمهور وايي چې د ابدعي طلاق دی.

دوهم صورت دادی چې يو سړی خپلې ښځې ته په يو طهر کې درې طلاقه ورکړي چې په دې طهرکې دې سړي جماع نه وي کړې نو شوافع وايي داسني طلاق دی اوله حنابله ؤ نه هم يو روايت داراغلی دی چې داسني طلاق دی او حنفيه اومالکيه وايي چې دابدعي طلاق دی او د حنابله ؤ روايت همداسې راغلی دی چې دوئ وايي چې دابدعي طلاق دی.

قال في الموسوعة الفقهية: أَنَّ الطَّلاَقَ الثَّلاَثَ فِي ثَلاَثِ حَيْضَاتٍ سُنِّيٌّ عِنْدَ الْحَنَفِيَّةِ، وَهُوَ بِدْعِيٌّ عِنْدَ الْجُمْهُورِ، وَكَذَلِكَ الطَّلاَقُ ثَلاَثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ لَمْ يُصِبْهَا فِيهِ، فَإِنَّهُ سُنِّيٌّ عِنْدَ الشَّافِعِيَّةِ أَيْضًا، وَهُوَ رِوَايَةٌ عِنْدَ الْحَنَابِلَةِ.(۱)

تنبيه: په وخت دليکلو ددې بحث کې د الموسوعة الفقهية کې چې کومه ښخه زمونږ په وړاندې موجوده ده په هغې کې داسې عبارت ذکر دی (ان الطلاق الثلاث فی ثلاث حيضات) نو په دې عبارت کې خطائي ده حق داده چې (ان الطلاق الثلاث فی ثلاث اطهار) يعنې صحيح داده چې د حيضات په ځای باندې اطهار ذکرشي ځکه چې په حيض کې طلاق ورکول خو بالاتفاق بدعي طلاق دي.

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۴، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي:

وړاندې چې کوم صورتونه د طلاق ذکر شول نو په هغه صورتونو کې بعضې داخل وه په سني طلاقو کې يعنې دې بعضو صورتونو ته سني طلاق ويل کېدل او بعضې نور صورتونه داخل وه په بدعي طلاق کې هغوئ ته بدعي طلاق ويل کېدل د دې لپاره وجوه او دلائل شته.

اول دليل د اقول د الله تعالی دی:

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ، الآية.(١)

د دې آيت تفسير حضرت عبد الله بن مسعود رضی الله عنه داسې کړی دی چې مراد له طلاق ورکولو نه ښځو ته په عدت کې دادی چې دا طلاق ورته ورکړی شي په طهر کې چې په هغه طهر کې له دې ښځې سره جماع نه وي شوې او همدغه شان تفسير د دې آيت له حضرت عبد الله بن عباس رضی الله عنه نه رانقل شوی دی.

قال في الموسوعة الفقهية: وَالْمَدَارُ عَلَى مَعْرِفَةِ السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ مِنَ الطَّلاَقِ الْقُرْآنُ وَالسُّنَّةُ، أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} الآية وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.(٢)

---

١ - سورة الطلاق آيت ١.

٢ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم دليل هغه حديث دی چې هغه حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهماروايت کړی دی حضرت عبدالله ابن عمررضی الله عنهما وايي چې ماخپلې ښځې ته طلاق ورکړو په داسې حال کې چې داښځه حائضه وه نودديې په باره کې حضرت عمرفاروق رضی الله عنه پوښتنه وکړه له پیغمبرصلی الله علیه وسلم نه نوپیغمبرصلی الله علیه وسلم ورته وويل چې ته دې ځوی ته حکم وکړه چې رجوع دې وکړي دې ښځې ته اوبياله رجوع کولونه بعد دې داښځه خوشې کړي تردې پورې چې داله دې حيض نه پاکه شي اوبياورته حيض ورشي اوبياپاکه شي نوبياپه دې دوهم طهرکې که چېرته خوښه يې وي داښځه دې ځان سره بنده کړي يعني طلاق دې نه ورکوي اوکه يې خوښه وي طلاق دې ورته ورکړي خولېکن په دې شرط چې له دې طلاق نه وړاندې يې په دې طهرکې ورسره جماع نه وي کړې.

نوله دې حديث نه معلومېږي چې په حيض کې طلاق ورکول بدعت دی اوګناه ده اوپه طهرکې طلاق ورکول سنت دي.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا السُّنَّةُ فَمَا رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَسَأَل عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَال لَهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا، ثُمَّ لِيَتْرُكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ، ثُمَّ تَحِيضَ، ثُمَّ تَطْهُرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْل أَنْ يَمَسَّ، فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ يُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ.(۱)

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵ ، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم دليل اثر دعبدالله بن مسعود رضى الله عنه دى هغه وايي چې سنت طلاق دادى چې يوسړى خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په طهرکې چې په هغه طهرکې يې ورسره جماع نه وي کړې اوبيا چې کله دې ښځې ته حيض ورشي اوبياورته طهرورشي بل طلاق ورکړي اوبيا په دريم ځل چې ورته حيض ورشي اوبيا چې کله ښځه پاکه شي نو ورته دريم طلاق ورکړي.

نوله دې حديث اواثر دحضرت عبدالله بن مسعود رضى الله عنه نه معلومېږي چې په هرطهرکې يويو طلاق ورکول سنت طلاق دي.

وَمَا وَرَدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: طَلاَقُ السُّنَّةِ تَطْلِيقَةٌ وَهِيَ طَاهِرٌ فِي غَيْرِ جِمَاعٍ، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، ثُمَّ تَعْتَدُّ بَعْدَ ذَلِكَ بِحَيْضَةٍ، المغني ٧ / ٢٩٨، و أثر عبد الله بن مسعود: طلاق السنة تطليقة، أخرجه النسائي (٦ / ١٤٠). (١)

څلورم دليل عقلي دليل دى اوهغه دادى چې دې کومو صورتونو ته مونږ سني طلاق ويلي دي نوپه دې کې پښېمانتياهم نه وي ځکه چې رجوع ممکنه وي او اوګډېدل دعدت هم نه وي نو ځکه داسني طلاق ګرځول شوي دي اوداکوم صورتونه چې بدعي طلاق ګرځول شوي دي نوپه دې کې ياندم اوپښېمانتياوي له دې وجهې نه چې رجوع نه وي ممکنه بلکه ياتجديد دنکاح غوارې اوياتحليل

١ـ الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

غواړي اويا په کې اوګدوالى دعدت وي په دې ښځه باندې نوله دې وجهې نه دا بدعي ګرځول شوي دي.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَالْمَعْنَى الْعَامُّ فِي السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ، أَنَّ السُّنِّيَّ يَمْنَعُ النَّدَمَ، وَيُقَصِّرُ الْعِدَّةَ عَلَى الْمَرْأَةِ فَيَقِل تَضَرُّرُهَا مِنَ الطَّلاَقِ. (١)

په يوې کلمې سره د درې طلاقو واقع کېدل:

کوم سړى چې خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي يعنې ورته ووايي انت طالق ثلاثاً اويا په پښتو کې ورته ووايي چې ته دې په درې طلاقو باندې طلاقه يې اويا په فارسي کې ورته ووايي که تو به سه طلاق از طرف من طلاق باشيد نو په وقوع د طلاقو کې په دې صورت کې اختلاف واقع دى په دې شان چې په دې کې درې مذاهب دي، اول مذهب دآيمه اربعه ؤ او اهل ظواهرو دى دوئ وايي چې په يوې کلمې سره درې طلاقه چې واچول شي دا واقع کېږي نو په دې طلاقو سره به درې طلاقه واقع کېږي او دا ښځه به مغلظه کېږي اوبغيرله تحليل نه د دې سړي لپاره نه ده حلاله اوپه دې باندې قول کړى دى حضرت عمرفاروق اوحضرت عثمان اوحضرت على بن ابى طالب او ابن عمر اوعبدالله بن عمروبن العاص اوابن عباس او ابن مسعود او ابى هريرة رضى الله عنهم اوهمدارنګه له اکثروصحابه ؤ اوله اکثرو تابعينو نه دا رانقل دي.

اودوهم مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دى هغوئ وايي چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې واچول شي دا نه واقع کېږي بلکه

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٥، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الفظ لغوه کېږي نه وربانديې يو طلاق واقع کېږي اونه وربانديې درې طلاقه واقع کېږي.

دريم مذهب ديوې ډلې د شيعه ګانو دى چې هغوئ ته زيديه وايي او د بعضې اهل ظواهرو دى او د ابن اسحاق او د ابن تيميه دى او د ابن القيم دى نودوئ وايي چې په هغه صورت کې چې په يوې کلمې باندې درې طلاقه واچوي نوله دې نه يوطلاق جوړېږي او درې طلاقه نه واقع کېږي بلکه يو طلاق واقع کېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: أقوال الفقهاء في الطلاق الثلاث بلفظ واحد:

للفقهاء آراء ثلاثة في جمع الطلاق الثلاث بكلمة واحدة وهي.

الأول ـ قول الجمهور منهم أئمة المذاهب الأربعة والظاهرية: يقع به ثلاث طلقات، وهو منقول عن أكثر الصحابة ومنهم الخلفاء الراشدون غير أبي بكر، والعبادلة الأربعة (ابن عمر، وابن عمرو، وابن عباس، وابن مسعود) وأبو هريرة وغيرهم، ومنقول عن أكثر التابعين، لكن لا يسن أن يطلق الرجل أكثر من واحدة عند الحنفية والمالكية كما تقدم؛ لأن طلاق السنة: هو أن يطلقها واحدة ثم يتركها حتى تنقضي عدتها.

الثاني ـ قول الشيعة الإمامية: لا يقع به شيء.

الثالث ـ قول الزيدية وبعض الظاهرية وابن إسحاق وابن تيمية وابن القيم: يقع به واحدة، ولا تأثير للفظ فيه. (١)

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٧، ٦٩٢٨، طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

داول مذهب دلائل:

په دې درې مذاهبو کې راجح اول مذهب دی چې مذهب د جمهورو دی نو په دې مقام کې مونږ اول د دې اول مذهب دلائل ذکر کوو.

اول دليل:

د جمهورو لپاره اول دليل په دې خبره باندې چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې ورکړی شي نو دا درې واړه واقع کېږي دا قول د الله تعالی دی:

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَ اَحْصُوا الْعِدَّةَ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ ۚ لَا تُخْرِجُوْهُنَّ مِنْ بُيُوْتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ؕ وَ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ؕ وَ مَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهٗ ؕ لَا تَدْرِيْ لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا ۝ (۱)

د دې په اول کې چې دا امر راغلی دی چې: فطلقوهن لعدتهن نو د دې تفسير له حضرت عبدالله بن مسعود او له حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهمانه داسې رانقل شوی دی چې تاسې د دې ښځو ته طلاق ورکړئ په داسې طهر کې چې په هغه کې جماع نه وي شوې نو په يو طهر کې به يو طلاق وي او بيا په دې آيت کې چې: تلك حدود الله راغلی دی مراد له ورنه طلاق للعدة دی نو دا تعدی او تجاوز له حدود الله نه دادی چې يو سړی طلاق ورکړي لغير العدة چې هغه عبارت دی له دې

۱- سورة الطلاق آيت ۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه چې په يو طهر کې ورته درې طلاقه ورکړي نو. اوس په آخر د دې آيت کې چې: فقد ظلم نفسه راغلى دى له دې نه معلومېږي چې دا درې طلاقه واقع دي ځکه چې که چېرته دا درې طلاقه نه واى واقع نو بيا به الله تعالى دې انسان ته د دې نسبت نه کولو چې ده له ځان سره ظلم وکړو ځکه چې ظلم خو په هغه صورت کې راځي چې دده په دې طلاقو ورکولو سره اثر مرتب شي چې هغه وقوع دى.

ومنه {فطلقوهن لعدتهن} [الطلاق:١/٦٥] إلى قوله تعالى: {وتلك حدود الله، ومن يتعدّ حدود الله فقد ظلم نفسه} [الطلاق:١/٦٥] والطلاق المشروع ما يعقبه عدة، وهو منتف في إيقاع الثلاث في العدة، وفيها دلالة على وقوع الطلاق لغير العدة، إذ لو لم يقع لم يكن ظالماً لنفسه بإيقاعه لغير العدة، ومن لم يطلق للعدة بأن طلق ثلاثاً مثلاً، فقد ظلم نفسه. (١)

قال في الموسوعة الفقهية: أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق: ١] وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا. (٢)

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٧، ٦٩٢٨، طبع نشر احسان طهران ايران

٢ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

دوهم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره دوهم دليل د اقول د الله تعالى دى:

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ ۪ فَاِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ تَسْرِيْحٌۢ بِاِحْسَانٍ ؕ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوْا مِمَّآ اٰتَيْتُمُوْهُنَّ شَيْـًٔا اِلَّآ اَنْ يَّخَافَآ اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيْمَا افْتَدَتْ بِهٖ ؕ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۲۹﴾ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنْۢ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ؕ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يَّتَرَاجَعَآ اِنْ ظَنَّآ اَنْ يُّقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿۲۳۰﴾.(۱)

نو په دې دوهم آيت كې چې ويل شوي دي چې: فان طلقها فلاتحل له من بعد نو ددې مطلب دادى چې له دوه طلاقونه بعد كه چيرته ورته دريم طلاق وركړي نوبيا دا ښځه مغلظه جوړېږي نو په دې كې دابيان نه دى موجود چې دادريم طلاق به له اولو دوه طلاقونه سره وي اوكه به ورنه په جدا طهر كې وي نو له دې نه معلومېږي چې په يو طهر كې درې طلاقونه وركړي نو دا واقع كېږي.

---

۱ - سورة البقرة آيت ۲۲۹، ۲۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال في الفقه الاسلامي وادلته: ثم إن قوله تعالى: {فلا تحل له من بعْدُ حتى تنكح زوجاً غيره} [البقرة:۲۳۰/۲] يدل على تحريمها عليه بالثالثة بعد الاثنتين، ولم يفرق بين إيقاعهما في طهر واحد أو في أطهار. (۱)

دريم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دريم دليل داقول د الله تعالى دی:

وَلِلْمُطَلَّقَٰتِ مَتَٰعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ ﴿۲۴۱﴾. (۲)

ددې آيت او ددې په شان دنورو مطلقو آياتونو له اطلاق نه داسې رامعلومېږي چې مطلقه هرهغه ښځې ته وايي چې ورباندې طلاق واقع شوی وي فرق نشته که يو طلاق وي اوکه دوه طلاقه وي اوکه درې نوچې هرقسم طلاق ورباندې اچول شوی وي شريعت کې ورته مطلقه او مطلقات وايي.

څلورم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره څلورم دليل حديث دسهل بن سعد دی چې دا روايت کړی دی امام بخاری اوامام مسلم په قصه دلعان دعويمرعجلان کې سهل بن سعدويلي دي:

فَلَمَّا فَرَغَا، قَالَ عُوَيْمِرٌ: كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا، فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا، قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.(۳)

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج۹ص ۶۹۲۱ طبع نشر احسان طهران ايران

۲ - سورة البقرة آيت ۲۴۱.

۳ - فتح الباری ج۹ص ۲۹۱.

صحيح المسلم وعليه شرح النووی ج۱۰ ص ۱۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال الامام النووي: وَاسْتَدَلَّ بِهِ أَصْحَابُنَا عَلَى أَنَّ جَمْعَ الطَّلَقَاتِ الثَّلَاثِ بِلَفْظٍ وَاحِدٍ لَيْسَ حَرَامًا وَمَوْضِعُ الدَّلَالَةِ أَنَّهُ لَمْ يُنْكِرْ عَلَيْهِ إِطْلَاقَ لَفْظِ الثَّلَاثِ.(۱)

نوله دې وړاندې حديث نه دارامعلومېږي چې که چېرته يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړي نودا واقع کېږي ځکه چې که چېرته نه واقع کېدلی نوپيېغمبرصلی الله عليه وسلم به په دې عويمرعجلانی باندې انکارکړی وه چې درې طلاق ورکول په يوې کلمې باندې لغوه دي اوحال دادی چې څه انکاريې ورباندې ونه کړ ځکه چې ددې عويمر درې طلاقه ور اچول اګرچې بې ځايه وه ځکه چې له لعان نه بعد طلاق نه وي خولېکن بياهم که چيرته په يوې کلمې سره درې طلاق نه واقع کېدلی نوپيېغمبرصلی الله عليه وسلم به لپاره دارشاد اودپوهولولپاره انکار ورباندې کړی وه.

پنځم دليل:

دجمهورو لپاره په اثبات دمذهب ددوئ کې چې په يوې کلمې سره چې درې طلاقه واچول شي واقع کېږي پنځم دليل حديث دحضرت عائشه رضی الله عنها دی چې هغه حديث رانقل کړی دی امام بخاری اوامام مسلم رحهماالله.

عَنْ عَائِشَةَ رضى الله عنها: أَنَّ رَجُلًا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ، فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَحِلُّ لِلْأَوَّلِ؟ قَالَ: «لاَ، حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ».(۲)

۱- شرح النووی علم مسلم ج۱۰ ص ۱۲۲.

۲- فتح الباری ج۹ ص ۲۰۱.

عمدة القاری ج۹ ص ۵٤۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوطريقه داستدلال په دې حديث باندې داده چې داحديث ذکرکړی دی امام بخاری رحمه الله لاندې له دې ترجمة الباب نه:
بَابُ مَنْ أَجَازَ طَلاَقَ الثَّلاَثِ.

توله دې کار اومعاملې دامام بخاری رحمه الله نه دارامعلومېږي چې مرادله درې طلاقونه په دې حديث کې هغه صورت دی چې په يوې کلمې سره ورته درې طلاقه ورکړي اوهمدارنګه علامه ابن حجر اوعلامه بدرالدين عينی وايي: هو ظاهر فى گونها مَجْمُوعَة.[1]

شپږم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره شپږم دليل حديث دحضرت علی ابن ابی طالب رضی الله عنه دی چې هغه رانقل کړی دی امام دارقطني رحمه الله:

عَنْ علي رضى الله عنه قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا طلق ألبتة فغضب، وقال «أتتخذون آيات الله هزوا أو دين الله هزوا أو لعبا، من طلق ألبتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتى تنكح زوجها غيره.[2]

داحديث واضح دی په دې خبره کې چې يوسړی درې طلاقه واچوي په يوې کلمې سره نوداکار ددې سړي اګرچې معصيت اوګناه ده خولېکن دا دارې واړه طلاقه واقع کېږي.

---

۱ - فتح البارى ج ۹ ص ۲۰۱.
عمدة القارى ج ۹ ص ۵۴۱.
۲ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم دلیل:

د جمهورو لپاره اووم دلیل لپاره د اثبات د مذهب د دوئ چې په یوې کلمې باندې درې طلاقه وزکړی شي نو دا درې واړه واقع کېږي حدیث د حضرت معاذبن جبل رضی الله عنه دی.

روى الدارقطني من حديث حماد بن زيد، حدثنا عبد العزيز بن صهيب عن أنس قال: سمعت أنس بن مالك يقول، سمعت معاذ بن جبل يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «يا معاذ من طلق للبدعة واحدة أو اثنتين أو ثلاثا ألزمناه بدعته».(۱)

او دا حدیث روایت کړی دی امام دارقطنی او دا حدیث ظاهر او واضح دی په دې خبره کې چې یوسړی درې طلاقه په طریقې د بدعت سره ورکړي په دې شان چې درې طلاقه خپلې ښځې ته په یوې کلمې سره ورواچوي دا واقع کېږي.

اتم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره اتم دلیل حدیث د عبادة بن الصامت رضی الله عنه دی چې هغه حدیث امام دارقطنی رحمه الله روایت کړی دی.

روى الدارقطني من حديث إبراهيم بن عبيد الله بن عبادة بن الصامت عن أبيه عن جده، قال: « طلق بعض آبائي امرأته ألفا فانطلق بنوه إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالوا يا رسول الله

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إن أبانا طلق امرأته ألفا، فهل له من مخرج؟ فقال: إن أباكم لم يتق الله فيجعل له مخرجا، بانت منه بثلاث على غير السنة وتسعمائة وسبعة وتسعون إثم في عنقه».(۱)

نوداحديث واضح دی په دې خبره کې چې درې طلاقه واچول شي په يوې کلمې سره نوداطلاق اچول اګرچې خلاف سنت دي خولېکن بياهم واقع کېږي.

نهم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره نهم دليل حديث درکانة بن عبديزيد دی اوداحديث امام شافعي او امام ابوداود او امام الترمذی او ابن ماجه او ابن حبان او امام حاکم روايت کړی دی اوداحديث ذکرکړی دی وهبة الزحيلی په خپل کتاب الفقه الاسلامی وادلته کې په دې الفاظوسره.

ومنها ـ حديث ركانة بن عبد يزيد المتقدم أنه طلق امرأته سهيمة البتة، فأخبر النبي صلّى الله عليه وسلم، وقال: والله ما أردتُ إلا واحدة، فقال رسول الله صلّى الله عليه وسلم: «والله ما أردتَ إلا واحدة؟» قال ركانة: والله ما أردتُ إلا واحدة، فردها إليه رسول الله صلّى الله عليه وسلم.(۲)

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۵٦، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

۲ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦۹۲۲ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له دې حديث نه دا را معلومېږي چې كه چېرته دې ركانه بن عبد يزيد په دې خپل لفظ باندې اراده د درې طلاقو كړې وای نو درې طلاقه واقع كېدل.

لسم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره لسم دليل اثر او فتوی د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ده چې هغه اثر او فتوی امام ابوداود په سنن ابی داود كې روايت كړې ده او په الفقه الاسلامی وادلته كې په دې الفاظو سره را نقل شوې ده.

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:٢/٦٥] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك». (١)

نو په دې فتوی كې حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما حكم كړی دی چې دا درې طلاق واقع دي او دا ښځه له دې سړي نه جدا ده.

يوولسم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره يوولسم دليل فتوی د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ده چې د ده دا فتوی روايت كړې ده

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی لانحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٣٢ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام مالك په خپل كتاب موطاء امام مالك كې اوودې فتوى الفاظ په الفقه الاسلامی وادلته کې داسې رانقل شوي دي.

ومنها ـ ما روى مالك في الموطأ أن رجلاً جاء إلى ابن مسعود، فقال: إني طلقت امرأتي ثماني تطليقات، فقال: ما قيل لك؟ فقال: قيل لي: بانت منك، قال: هو مثل ما يقولون. (۱)

نوپه دې فتوی کې حکم کړی شوی دی په بینونت اوجدا والی باندې اوكه چېرته يوطلاق رجعي وربانديې واقع كېدلی بیاخوبینونت اوجداوالی نه راتلو.

دولسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دولسم دلیل فتوی دحضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه ده اودفتوی روایت کړې ده ابن ابی شیبة په خپل مصنف کې اودافتوی وهبة الزحیلي ذکرکړې ده په الفقه الاسلامی کې په دې عبارت او الفاظو سره.

ومنها ـ ما أخرجه ابن أبي شيبة في مصنفه: «أن رجلاً جاء إلى عثمان بن عفان، فقال: إني طلقت امرأتي مئة، فقال: ثلاث تحرمها عليك، وسبع وتسعون عدوان». (۲)

---

۱ ـ الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦۹۲٤ طبع نشر احسان طهران ایران

۲ ـ الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦۹۲٤ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دیارلسم دلیل حدیث دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهمادی اوهغه حدیث روایت کړی دی امام دارقطنی اوهمدارنګه هغه ذکر کړی دی علامه شوکانی په خپل کتاب نیل الاوطارکې اوداحدیث په الفقه الاسلامی وادلته کې په دې عبارت او الفاظوسره ذکردی.

ومما جاء في السنة في قصة ابن عمر الذي طلق امرأته في أثناء الحيض: أنه قال: «يا رسول الله، أرأيت لو طلقتُها ثلاثاً، أكان يحل لي أن أراجعها؟ قال: لا، كانت تبين منك، وتكون معصية». (۱)

نوداوړاندې حدیث واضح دی په دې خبره کې چې که چېرته درې طلاقه په یوه کلمه باندې واچول شي نودرې واړه واقع کېږي.

څوارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره څوارلسم دلیل اثر دحضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه دی چې له هغې نه معلومېږي چې کوم سړی درې طلاقه په یولفظ باندې واچوي نودا درې واړه واقع کېږي اوله دېنه یو طلاق رجعي نه جوړېږي.

---

۱ - نیل الاوطارج ٦ ص ۲۲۷، ۲۲۸.

الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصیة الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦۹۲۹ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال ابن أبي شيبة في مصنفه: نا علي بن مسهر، عن شقيق بن أبي عبد الله، عن أنس قال: كان عمر إذا أتى برجل قد طلق امرأته ثلاثا في مجلس أوجعه ضربا وفرق بينهما.(١)

نوله دې وړاندې اثر نه رامعلومېږي چې درې طلاقه چې په يوځل باندې ورکړی شي بياواقع کېږي اويو رجعي طلاق ورنه نه جوړېږي اوکه چيرته له دې نه يورجعي طلاق جوړېدای نوبيابه عمربن الخطاب رضی الله عنه ددې ښځې اوسړي په مابين کې جدايي نه راوستله اوحال دادی چې حضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه به دا ښځه جدا کوله له دې مېړه نه.

پنځلسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره پنځلسم دليل فتوی دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه ده چې هغه فتوی ورکړې ده چې کوم سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي نودادرې واړه واقع کېږي اوله دې نه يوطلاق رجعي نه جوړېږي.

عن نافع، قال: قال ابن عمر: من طلق امرأته ثلاثا فقد عصى ربه، وبانت منه امرأته.(٢)

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٦، تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره شپاړلسم دلیل فتوی د حضرت مغیره ابن شعبه رضی الله عنه ده نو حضرت مغیره بن شعبه رضی الله عنه فتوی ورکړې ده چې کوم سړی په یوې کلمې باندې درې طلاقه ورکړي نو دادرې واړه واقع کېږي اوله دوئ نه یو طلاق رجعي نه جوړېږي.

عن شعبة عن طارق، عن قيس بن أبي حازم، أنه سمعه يحدث عن المغيرة بن شعبة أنه سئل عن رجل طلق امرأته مائة فقال: ثلاث يحرمنها عليه وسبعة وتسعون فضل.(١)

ددوهم مذهب دلائل:

دوهم مذهب په باره ددرې طلاقوکې په لفظ واحداوکلمې واحدې سره مذهب دیوې ډلې د شیعه ګانو دی چې هغوئ ته امامیه ویل کېږي نو د دوئ مذهب دادی چې په یوې کلمې سره درې طلاقه ورکول نه واقع کېږي اوکوم سړی چې خپل ښځې ته ووایي چې ته دې په درې طلاقوباندې طلاقه یې نو په دې قول او وینا ددې سړي سره هیڅ طلاق نه واقع کېږي یعنې نه ورباندې یوطلاق واقع کېږي اونه ورباندې درې طلاقه اونه ورباندې دوه طلاقه واقع کېږي اودوئ ددې خپل مذهب د اثبات لپاره استدلال کوي په دې وروسته دلائلو باندې.

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول دليل:

دامامیه ؤ دمذهب داثبات لپاره یودلیل هغه حدیث دی چې هغه روایت کړی دی امام احمدبن حنبل او امام ابوداود اوامام نسائی اوددې حدیث راوی حضرت عبدالله بن عمررضی الله عنه دی اوددې حدیث الفاظ چې په الفقه الاسلامی وادلته کې ذکردي هغه دادي.

ما أخرجه أحمد وأبو داود والنسائي عن ابن عمر بلفظ: «طلق عبد الله ابنُ عمر امرأته وهي حائض، قال عبد الله: فردها علي رسول الله صلّ الله عليه وسلم ولم يرها شيئاً». (١)

طريقه داستدلال دامامیه په دې حدیث باندې داده چې مذهب دامامیه ؤ اوظاهریه ؤ اود ابن تیمیه اود ابن القیم داده چې کوم طلاق چې په حیض کې ورکړی شي هغه طلاق لغوه دی اوپه هغه سره دطلاق وقوع نه راځي اودوئ دځان لپاره دغه حدیث دعبدالله بن عمر رضی الله عنه دلیل ګرځولی دی اوپه دې حدیث کې دوئ استدلال کوي په دې قول باندې چې: ولم یرهاشیئاً چې ددې مطلب دوئ دابیانوي چې حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه وایي چې داکوم طلاق چې ماخپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړی وه داطلاق هېڅ شی پیغمبرصلی الله علیه وسلم ونه بللونوله دې نه معلومېږي چې کوم طلاق مېړه خپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړي هغه نه واقع کېږي.

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو اماميه په همدغه حديث باندې استدلال کوي په دې باندې چې درې طلاقه په يوه کلمه باندې واچول شي دانه واقع کېږي ځکه چې لکه څنګه چې دغه طلاق چې په حالت دحيض کې وي غيرمشروع دی نوهمدارنګه دغه طلاق چې په يوې کلمې سره درې طلاقه واچول شي هم غيرمشروع دي نودابه هم په مقتضی ددې وړاندې حديث څه شی نه وي.

له دې وړاندې حديث نه درې جوابونه ورکړی شوي دي:

اول جواب دادی چې په دې حديث کې چې دازيادت موجود دی چې: ولم يرهاشيئاً نودا زيادت ابوالزبيرکړی دی اوپه دې زيادت کې ده مخالفت کړی دی له حفاظونه اوله هغوخلکونه چې هغوئ زيات ثقه دي نودازيادت منکردی.

دوهم جواب دادی چې استدلال په دې ولم يرهاشيئاً باندې په هغه وخت کې صحيح دی چې معنی هغه شی چې اماميه ؤ ذکرکړې ده او ابن عبدالبر چې دغه معنی يې نه ده بلکه معنی يې داده چې ولم يرهاشيئاً مستقيماً يعنې دايومستقيم شی نه دی ځکه چې له سنت طريقې سره برابره نه ده.

دريم جواب له دې وړاندې حديث نه علامه خطابی کړې دی هغه وايي چې په دې وړاندې حديث کې چې راغلي دي : ولم يرهاشيئاً ددې معنی داده چې ولم يرهاشيئاً تحرم معه المراجعه، اويايې معنی داده چې ولم يرهاشيئاً جائزاً فی السنة اومعنی يې دا نه ده چې داطلاق پيغمبرصلی الله عليه وسلم طلاق ونه ګرځولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونوقش بأنه قد أعل هذا الحديث بمخالفة أبي الزبير لسائر الحفاظ، وقال ابن عبد البر: قوله «ولم يرها شيئاً» : منكر لم يقله غير أبي الزبير، وليس بحجة فيما خالفه فيه مثله، فكيف إذا خالفه من هو أوثق منه، ولو صح فمعناه عندي ـ والله أعلم ـ ولم يرها شيئاً مستقيماً، لكونها لم تكن على السنة.

وقال الخطابي: وقد يحتمل أن يكون معناه: ولم يرها شيئاً تحرم معه المراجعة، أو لم يرها شيئاً جائزاً في السنة. (۱)

دوهم دليل:

لپاره داثبات دمذهب دامامیه ؤ دوهم دليل حديث دحضرت عائشه رضی الله عنها دی.

قَالَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ» الحديث. (۲)

اوداحديث امام مسلم هم روايت کړی دی اوامام احمدبن حنبل هم روايت کړی دی اوطريقه داستدلال په دې حديث باندې داسې ده چې ددې حديث مطلب دادی چې کوم شی مخالف وي له امر دشارع نه هغه مردود وي اوخه اثر ورلره نه وي اوشك نشته چې

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج۹ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ایران

۲ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج۹ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلاق ورکول په حالت دحیض کې او همدارنګه په یوې کلمې سره طلاق ورکول مخالف دي له امر دشارع نه نوداطلاق په حالت دحیض کې او همدارنګه په یوې کلمې سره درې طلاقه ورکول به هم مردود وي اوځه اثر به ورته نه وي اوددې دلیل دامامیه ؤ نه داسې جواب ورکړی شوی دی چې یوشی په هغه صورت کې مردود کېږي چې دهغه شي رکن نه وي اویادهغه شي شرط نه وي اودا درې طلاقه چې په یوې کلمې سره ورکړی شي نوپه دې کې رکن هم نه وي منتفی اوهمدارنګه په دې کې شرط هم نه وي منتفی بلکه په دې کې فقط داوي چې په دې یوطلاق سره کارکېږي دې زیادت ددوهم اودریم طلاق ته حاجت نشته نوپه دې خبرې سره نه لازمېږي رد ددې طلاقوثلاثه ؤ په کلمې واحدې سره.

ونوقش بأن المردود هو بسبب مخالفة ركن أو شرط من أركان أو شروط العمل. وأما المخالفة بسبب تطويل العدة أو عدم وجود الحاجة إلى الطلاق، فليس أحدهما ركناً أو شرطاً للطلاق، فلا تستوجب الرد وعدم وقوع الطلاق. (١)

دریم دلیل:

دامامیه ؤ دمذهب داثبات لپاره دریم دلیل دادی چې له دې درې طلاقونه په کلمه واحده سره منعه شوې ده په شریعت کې نودامملوك نه دی لپاره دمېړه اومېړه ته ددې طلاقوپه باره کې اذن او اجازه نه ده

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې نو دده د اطلاق نه واقع کېږي لکه څنګه چې د هغه وکيل طلاق نه واقع کېږي چې هغه مخالفت وکړي له مؤکل نه.

جواب له دې دليل نه دادی چې اثرپه هغه شي نه مرتب کېږي چې هغه فاسدوي اودغه طلاق ثلاثه ؤ په کلمې واحدې سره خو فاسدنه دی ځکه چې منعه شوې ده اونهې شوې ده له دې نه نو هغه له وجهې دامرخارجي نه شوې چې زيادت دی چې دې زيادت ته حاجت نشته اوچې له کوم شي نه نهې اومنعه وشي له وجهې دامرخارجي نه هغه فاسدنه وي اثر وربانديې مرتب کېږي لکه بيع په وخت د اذن دجمعې کې نوله دې بيعې نه نهې اومنعه چې شوې ده نوداله وجهې دامرخارجي نه نه ده شوې نوفسادپه کې نشته نوپه دې طلاقوکې چې په کلمې واحدې سره هم فسادنشته نواثر وربانديې مرتب کېږي چې وقوع د طلاقو دی.

دريم مذهب په وقوع ددرې طلاقوکې په يوې کلمې سره، مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی چې زيديه دي اومذهب دابن تيميه او دابن اسحاق دی نودوئ وايي چې که چېرته يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دې نه درې طلاقه نه جوړېږي بلکه يوطلاق ورنه جوړېږي نوچې کله يوسړی خپلې ښځې ته ووايي چې ته دې طلاقه يې په درې طلاقوسره نوپه نزد داهل ددې دريم مذهب بانديې دانبځه په درې طلاقوبانديې نه واقع کېږي بلکه په يوطلاق سره طلاقه کېږي.

اودوئ ددې خپل مذهب داثبات لپاره استدلال کړی دی په يوڅودلائلو سره چې هغه دلائل مونږ په دې مقام کې رانقل کوو او بيرته ورنه جواب کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول دليل:

د مذهب ثالث د اثبات لپاره اول دليل د اقول د خداى پاك دى.
اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ فَاِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ تَسْرِيْحٌۢ بِاِحْسَانٍ الآية.(١)
او طريقه د استدلال په دې آيت باندې داده چې په دې آيت کې لفظ د مرتان راغلى دى چې د مرتان معنى داده چې د اهر طلاق به له بل نه جداوي او د مرتان او د طلقتان په مابين کې دا فرق دى چې طلقتان دلالت نه کوي په جداوالي باندې او مرتان دلالت کوي په جداوالي باندې اوله دې وجهې نه چې جداوالى را وفهمېږي نو ځکه په دې آيت کې مرتان وويل شو او طلقتان ونه ويل شو نوله دې آيت نه معلومېږي چې په شريعت کې هغه طلاق مشروع او جائز دى چې په هغې کې جداوالى وي او کوم طلاق چې جداوالى په کې نه وي او په يوې کلمې سره وي نو هغه غير مشروع طلاق دى نو هغه به واقع نه وي.

جواب:

له دې وړاندې دليل د دې مذهب ثالث نه جواب ورکړى شوى دى په دې شان چې دا آيت خو په دې دلالت کوي چې مشروع طلاق او جائز طلاق دادى چې په کې جداوالى او تفريق وي او په دې آيت کې د دې خبرې ته څه تعرض نشته چې آيا دغه طلاق چې په يوې کلمې سره ورکړى شي واقع کېږي او که نه واقع کېږي نو مشروعيت جداشى دى او وقوع جداشى دى نوله دې آيت نه فقط دا را معلومېږي چې جمعه کول د طلاقو په يوې کلمې کې غير مشروع دى او مشروع او مباح دادي چې په طلاقو کې جداوالى او تفريق وکړى شي او هرچې وقوع او عدم وقوع

١- سورة البقرة آيت ٢٢٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو طلاقو دی چې جمعه کړی شوی وي نو دېته په دې آیت کې تعرض نشته نو په دې باره کې به رجوع کولی شي د پیغمبر صلی الله علیه وسلم احادیثو ته او له احادیثو د پیغمبر صلی الله علیه وسلم نه را معلومېږي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي په یوه کلمه کې دا واقع کېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: ويرد عليه بأن الآية ترشد إلى الطلاق المشروع أو المباح، وليس فيها دلالة على وقوع الطلاق وعدم وقوعه إذا لم يكن مفرقاً، فيكون المرجع إلى السنة، والسنة بينت أن الطلاق الثلاث يقع ثلاثاً.(۱)

نو له دې وړاندې کلام د علامه وهبة زحیلی نه را معلومېږي چې په دې وړاندې آیت کې دې خبرې ته تعرض نه دی شوی چې درې طلاقه جمعه کړی شي او په یوې کلمې سره ورکړی شي دا واقع کېږي او که نه واقع کېږي نو په دې وقوع او عدم وقوع کې به رجوع کولی شي د پیغمبر صلی الله علیه وسلم احادیثو ته او احادیثو د پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې بیان کړی دی چې درې طلاقه جمعه کړي په کلمې واحدې سره نو دا درې واړه واقع کېږي او یو طلاق ورته نه جوړېږي.

او هغه احادیث چې له هغې دا را ثابتېږي چې درې طلاقه جمعه کړی شي په کلمې واحدې سره نو درې واړه واقع کېږي زیات دي چې بعضې احادیث مونږ په دې مقام کې را نقل کوو.

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره ج ۷ ص ۳۹۲ طبع مکتبه حقانيه پشاور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعبادة بن الصامت رضی الله عنه حديث:

وفي حديث عبادة بن الصامت رضي الله تعالى عنه أن قوما جاءوا إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقالوا: «إن أبانا طلق امرأته ألفا، فقال صلى الله عليه وسلم: بانت امرأته بثلاث في معصية الله تعالى، وبقي تسعمائة وسبعة وتسعون وزرا في عنقه إلى يوم القيامة».(١)

له دې حديث نه دارامعلومېږي چې درې طلاق په يوې کلمې سره چې ورکړی شي واقع کېږي اګرچې داکار معصيت او ګناه ده.

دابوقتادة انصاری رضی الله عنه حديث:

وعن أبي قتادة الأنصاري رضي الله عنه قال: لو أن الناس طلقوا نساءهم كما أمروا لما فارق الرجل امرأته وله إليها حاجة، إن أحدكم يذهب فيطلق امرأته ثلاثا ثم يقعد فيعصر عينيه، مهلا مهلا بارك الله عليكم. فيكم كتاب الله وسنة رسوله، فماذا بعد كتاب الله وسنة رسوله إلا الضلال ورب الكعبة.(٢)

نوله دې حديث دحضرت ابوقتادة انصاری رضی الله عنه هم رامعلومېږي چې ښځې ته درې طلاقه ورکړی شي په يوې کلمې سره دا واقع کېږي.

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٩ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٩ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحضرت على بن ابى طالب رضى الله عنه حديث:

وروى الدارقطني بإسناده عن علي قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا طلق البتة فغضب وقال: «تتخذون آيات الله هزوا، أو دين الله هزوا ولعبا، من طلق البتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتى تنكح زوجا غيره». (١)

نوله دې حديث دحضرت على بن ابى طالب رضى الله عنه نه هم رامعلومېږي چې درې طلاقه په يوې كلمې باندې چې وركړې شي واقع كېږي اګرچې په كې معصيت اوګناه موجوده ده.

دوهم دليل:

ددريم مذهب دمدعى داثبات لپاره دوهم دليل حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنهما دى.

عن عكرمة مولى ابن عباس، عن ابن عباس قال: «طلق ركانة بن عبد يزيد أخو بني المطلب امرأته ثلاثا في مجلس واحد فحزن عليها حزنا شديدا، قال: فسأله رسول الله صلى الله عليه وسلم: كيف طلقتها، قال: طلقتها ثلاثا قال: فقال: في مجلس واحد قال: نعم، فقال: فإنما تلك واحدة فارجعها إن شئت. (٢)

نوله دې حديث نه ثابتېږي مدعى ددريم مذهب چې درې طلاقه وركړى شي په يوې كلمې سره نوله دې نه يوطلاق رجعي جوړېږي،

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ١٢ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤٨ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې په حديث کې د دې خبرې بيان شوی دی چې رکانة بن عبد يزيد درې طلاقه ورکړي وه خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره او پيغمبر صلی الله عليه وسلم ورته وويل چې دا يو طلاق دی او د دې رکانة بن عبد يزيد لپاره يې رجوع ثابته کړه.

جواب:

له دې حديث نه جواب ورکړی شوی دی چې د دې حديث راوي عبدالله بن عباس رضی الله عنهما دی او هغه د دې حديث خلاف فتوی ورکړې ده په دې شان چې هغه وايي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي او په يوې کلمې سره ورکړی شي نو له دې نه درې طلاقه جوړيږي او ښځه ورباندې مغلظه کيږي.

او هغه خلك چې هغوئ د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما فتوی رانقل کړې ده هغوئ اته (۸) کسان دي.

۱- سعيد بن جبير رضی الله عنه.

۲- عطاء بن ابی رباح رضی الله عنه.

۳- مجاهد رضی الله عنه.

۴- عکرمة رضی الله عنه.

۵- عمرو بن دينار رضی الله عنه.

۶- مالك بن الحارث رضی الله عنه.

۷- محمد بن ابن اياس بن بکير رضی الله عنه.

۸- معاويه بن ابن عياش الانصاری رضی الله عنه.

په مجلة البحوث الاسلاميه کې داسې راغلي دي:

وقد أجيب عن هذه الرواية فقال البيهقي: إن هذا الإسناد لا تقوم به الحجة مع ثمانية رووا عن ابن عباس رضي الله عنهما فتياه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخلاف ذلك ومع رواية أولاد ركانة أن طلاق ركانة كان واحدة يعني البيهقي بأولئك الثمانية الذين رووا فتيا ابن عباس، بخلاف ذلك سعيد بن جبير وعطاء بن أبي رباح، ومجاهدا، وعكرمة، وعمرو بن دينار، ومالك ابن الحارث، ومحمد بن إياس ابن البكير ومعاوية بن أبي عياش الأنصاري. (۱)

دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دفتوى الفاظ:

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:۲/٦٥] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك». (۲)

دريم دليل:

لپاره د اثبات د مدعى د مذهب ثالث دريم دليل حديث د حضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دى چې هغه حديث په الفقه الاسلامى وادلته کې په دې الفاظو سره ذکر دى.

حديث ابن عباس قال: «كان الطلاق على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم وأبي بكر وسنتين من خلافة عمر، طلاقُ الثلاث

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤٨ ، ٤٩،تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

۲ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج۹ص ٦٩٣٣ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

واحدة، فقال عمر بن الخطاب: إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة، فلو أمضيناه عليه، فأمضاه عليهم».

رواه احمد ومسلم عن طاوس عن ابن عباس نيل الاوطار ٢٣٠/٦. (١)

او طريقه د استدلال د اهل د دې مذهب ثالث په دې حديث باندې داده چې دوئ وايي چې له دې حديث نه معلومېږي چې اصل حکم داوه چې درې طلاقه جمعه کړی شي په يوه کلمه کې نوله دې نه يو طلاق جوړېږي او دا حکم منسوخ هم نه دی او عمل ورباندې روان وه په زمانه د حضرت ابوبکر صديق رضی الله عنه او په اولو دوه کالو د حکومت د حضرت عمر فاروق رضی الله عنه کې او بيا ورو سته ورنه درې طلاقه جوړکړی شو او دا درې طلاقه ورنه جوړول په طريقې د مصلحت او سياست سره او دا حکم شرعي نه وه او حکم شرعي داوه چې يو طلاق ورنه جوړېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: فهو واضح الدلالة على جعل الطلاق الثلاث بلفظ واحد طلقة واحدة، وعلى أنه لم ينسخ لاستمرار العمل به في عهد أبي بكر وسنتين من خلافة عمر، ولأن عمر أمضاه من باب المصلحة والسياسة الشرعية. (٢)

١- الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ص ٢٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاور.

٢- الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ص ٢٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:

له دې وړاندې دليل دمذهب ثالث نه جواب دادی چې له دې حديث نه يوخاص صورت مراد دی چې هغه صورت دادی چې يوسړی درې ځل انت طالق ووايي اودده قصد دتاکيد وي نوله دې نه يوطلاق جوړيږي البته چې کله داسړی قصدوکړي ددرې طلاقو دواقع کېدو نو بياورنه درې طلاقه جوړيږي نوپه زمانه دپيغمبرصلی الله عليه وسلم کې اوپه زمانه دحکومت دحضرت ابوبکرصديق رضی الله عنه کې او همدارنګه په اول دخلافت دحضرت عمر فاروق رضی الله عنه کې خلك رښتياويوونکي وه اوفريب په کې نه وه موجود نوچې ديوسړي به درې ځل انت طالق خپلې ښځې ته ووېل اوبيابه دې سړي ووېل چې زما قصدپه دې درې ځلوويلوسره تاکيد وه اوزماقصد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي نوله ده سره به داخبره منل کېده اوبياوروسته په خلکو کې دروغ اوفريب پيداشو اويوسړي به انت طالق درې ځلې ووېل اودده نيت به ددرې طلاقو وقوع وه اوده به په خوله ويل چې زما قصد او اراده دتاکيدوه نوله دې وجهې نه حضرت عمرفاروق رضی الله عنه به درې طلاقه واقع بلل په حق دهغه سړي کې چې هغه به انت طالق درې ځلې ووېل: اودد ې سړي داخبره به نه منل کېده چې هغه به ويل چې زمامراد تاکيد وه اوزمامراد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي.

نوله دې حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه دانه رامعلوميږي چې درې طلاقه په يوه کلمه باندې ورکړی شي نوله دېنه يو طلاق جوړيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال العلامة الدكتوروهبة الزحيلي: وأجيب عنه بأنه محمول على صورة تكرير لفظ الطلاق ثلاث مرات، بأن يقول: (أنت طالق، أنت طالق، أنت طالق) فإنه يلزمه واحدة إذا قصد التوكيد، وثلاث إذا قصد تكرير الإيقاع، فكان الناس على عهد رسول الله صلّى الله عليه وسلم وأبي بكر على صدقهم وسلامتهم وقصدهم في الغالب الفضيلة والاختيار، لم يظهر فيهم خب ولا خداع، وكانوا يصدقون في إرادة التوكيد، فلما رأى عمر في زمانه أموراً ظهرت، وأحوالاً تغيرت، وفشا إيقاع الثلاث جملة بلفظ لا يحتمل التأويل، ألزمهم الثلاث في صورة التكرير، إذ صار الغالب عليهم قصدها، وقد أشار إليه بقوله: «إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة». (١)

دابن تيميه او ابن القيم اعتراف او اقرار چې درې طلاقه واقع کېدل چې په يوې کلمې سره ورکړی شي داکثرو صحابه ؤ مذهب دی.

دامسئله چې کله يو سړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړي نوله دې نه درې طلاقه جوړېږي اودرې واړه واقع کېږي اګرچې اختلافي مسئله ده قديماً اوحديثاً خولېکن داکثرو صحابه کرامو مذهب دا وه چې يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړي خپلې ښځې ته نودرې طلاقه ورنه جوړېږي اوددې خبرې اعتراف او اقرار علامه ابن تيميه اودهغه شاګرد علامه ابن القيم کړی دی نودوئ

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ ص ٣٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاورپاكستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه اګرچې په دې مسئله کې داخيره کوي چې درې طلاقه په يوې کلمې سره ورکړی شي نوله دې نه يو طلاق جوړيږي خولېکن بياهم دوئ دواړو اقرار او اعتراف کړی دی چې داکثرو صحابه کرامو مذهب دادی چې په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړی شي نوله دې نه درې طلاقه جوړيږي اودوئ دواړو قولونه په مجلة البحوث الاسلاميه کې رانقل کړی شوي دي په دې لاندې الفاظوسره.

وقال شيخ الإسلام في أثناء الكلام على بيان المذاهب في ذلك الثاني أنه طلاق محرم لازم وهو قول مالك، وأبي حنيفة، وأحمد في الرواية المتأخرة عنه، اختارها أكثر أصحابه وهذا قول منقول عن كثير من السلف من الصحابة والتابعين. (۱)

نوپه دې وړاندې عبارت کې مرادله شيخ الاسلام نه علامه ابن تيميه دی اودده په دې عبارت کې چې داويل شوي دي چې انه طلاق محرم لازم نوددې مراد دادی چې داکوم درې طلاق چې په يوې کلمې سره ورکړی شوي دي نودادرې واړه واقع کيږي اودابېځه حراموي په خپل مېړه باندې نوعلامه ابن تيميه وايي چې داواقع کېدل ددرې طلاقو چې کله ورکړی شي په کلمې واحدې سره دامذهب داکثرو صحابه کرامو اوتابعينو دی.

---

(۱) حکم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۳۱ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقال ابن القيم: فاختلف الناس فيها أي وقوع الثلاث بكلمة واحدة على أربعة مذاهب: أحدها: أنه يقع وهذا قول الأئمة الأربعة وجمهور التابعين، وكثير من الصحابة.(١)

دعلماؤ اقوال:

دامت لوى او اكابر علماء ددې خبرې قائل دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دې نه درې طلاقه جوړيږي اودابنځه مغلظه كرځي اودامذهب داكثرو اوجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو دى اوپه دې مقام كې مونږ دبعضو علماء كرامو اقوال رانقل كوو.

دعلامه ابن الهمام قول:

علامه ابن الهمام ويلي دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي نودادرې واړه واقع كيږي دامذهب دجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو اود هغه آيمه ؤ دى چې له دوئ نه بعد تيرشوي دي.

وقال ابن الهمام: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من أئمة المسلمين إلى أنه يقع ثلاثا.(٢)

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٢١ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٢٠ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسحنون بن سعيد التنوخي مالکی رحمه الله قول:

علامه سحنون بن سعيد التنوخي مالکی رحمه الله په مالیکه ؤ په خپله زمانه کې امام دمالکيه ؤ تیرشوی دی هغه وايي چې دامام مالك رحمه الله مذهب داوه چې کله يوسړی په یوې کلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دېنه درې طلاقه جوړيږي اودا درې واړه طلاقه واقع کيږي.

وقال سحنون بن سعيد التنوخي: قلت : أرأيت إن طلقها ثلاثا وهي حامل في مجلس واحد أو مجالس شتى، أيلزمه ذلك أم لا؟ قال: قال مالك يلزمه ذلك. (١)

دامام قرطبي رحمه الله قول:

امام قرطبي رحمه الله وايي: چې سړی په یوې کلمې سره خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي نوله دېنه درې طلاقه جوړيږي اودا ښځه وربانديې مغلظه کرځي دامذهب دجمهور دسلفو دی.

قَالَ الْقُرْطُبِي: قَالَ عُلَمَاؤُنَا: وَاتَّفَقَ أَئِمَّةُ الْفَتْوَى عَلَى لُزُومِ إِيقَاعِ الطَّلَاقِ الثَّلَاثِ فِي كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ، وَهُوَ قَوْلُ جُمْهُورِ السَّلَفِ. (٢)

تمت بالخير

تاريخ تاليف: ٢٠١٥ عيسوي.

مقام تاليف: دارالعلوم ابوبکرصديق رضی الله عنه پروژه تايمني کابل افغانستان.

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣٠ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - تفسير قرطبي ج ٢ ص ١٢٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب دمضامينو فهرست

دطلاقو تقسيم ۱

مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسيم دطلاقوکې: ۱

احسن طلاق: ۲

حسن طلاق: ۳

بدعي طلاق: ۴

مذهب دجمهورو په تقسيم دطلاقوکې: ۶

بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول: ۷

په بعضو صورتونوکې اختلاف په سني توب اوبدعي توب دطلاقوکې: ... ۸

وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي: ۱۰

په يوې کلمې سره ددرې طلاقو واقع کېدل: ۱۳

داول مذهب دلائل: ۱۵

اول دليل: ۱۵

دوهم دليل: ۱۷

دريم دليل: ۱۸

څلورم دليل: ۱۸

پنځم دليل: ۱۹

شپږم دليل: ۲۰

اووم دليل: ۲۱

اتم دليل: ۲۱

نهم دليل: ۲۲

لسم دليل: ۲۳

يوولسم دليل: ۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم دليل: ۲۴
ديارلسم دليل: ۲۵
څوارلسم دليل: ۲۵
پنځلسمً دليل: ۲۶
شپاړلسم دليل: ۲۷
ددوهم مذهب دلائل: ۲۷
اول دليل: ۲۸
دوهم دليل: ۳۰
دريم دليل: ۳۱
اول دليل: ۳۳
جواب: ۳۳
دعبادة بن الصامت رضی الله عنه حديث: ۳۵
دابوقتادة انصاری رضی الله عنه حديث: ۳۵
دحضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه حديث: ۳۶
دوهم دليل: ۳۶
جواب: ۳۷
دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه دفتوی الفاظ: ۳۸
دريم دليل: ۳۸
جواب: ۴۰
دعلماؤ اقوال: ۴۳
دعلامه ابن الهمام قول: ۴۳
دسحنون بن سعيد التنوخي مالکی رحمه الله قول: ۴۴
دامام قرطبي رحمه الله قول: ۴۴

تصنیفات

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیز خیل)

۱. الدر المکنون (عربی)
۲. مسائل جهلا لسی (فارسی)
۳. اجرت گرفتن بر تلاوت مجرده (فارسی)
۴. د جمعې د لمونځ مسائل (پښتو)
۵. مسائل نماز جمعه (فارسی)
۶. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (فارسی)
۷. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (پښتو)
۸. د طلاقو مسائل (پښتو)
۹. مسائل طلاق (فارسی)
۱۰. د سود مسائل (پښتو)
۱۱. مسائل سود (فارسی)
۱۲. د عقیقې مسائل (پښتو)
۱۳. مسائل عقیقه (فارسی)
۱۴. د شهید مسائل (پښتو)
۱۵. مسائل شهید (فارسی)
۱۶. د سجده سهوې مسائل (پښتو)
۱۷. مسائل سجده سهوه (فارسی)
۱۸. د اخترونو د لمونځ مسائل ([illegible])
۱۹. مسائل نماز عید (فارسی)
۲۰. د امامت مسائل (پښتو)
۲۱. مسائل امامت [illegible]
۲۲. د سجده تلاوت [illegible]
۲۳. مسائل سجده [illegible]
۲۴. [illegible]
۲۵. مسائل [illegible]
۲۶. د نکاح [illegible]
۲۷. [illegible]
۲۸. [illegible]
۲۹. [illegible]
۳۰. مسائل رضاعت [illegible]
۳۱. [illegible]
۳۲. [illegible] د دار الحرب [illegible] سود [illegible] ([illegible])
۳۳. خوردن سود در دار الحرب ([illegible])
۳۴. د حیله اسقاط مسائل (پښتو)
۳۵. مسائل حیله اسقاط (فارسی)
۳۶. د اعتکاف مسائل (پښتو)
۳۷. مسائل اعتکاف (فارسی)
۳۸. د کفارتو مسائل (پښتو)
۳۹. مسائل کفارات (فارسی)
۴۰. د ښځې او میړه حقوق (پښتو)
۴۱. حقوق زن و شوهر (فارسی)
۴۲. د قرائت مسائل (پښتو)
۴۳. مسائل قرائت (فارسی)
۴۴. د عکس او تصویر مسائل پښتو (پښتو)
۴۵. مسائل عکس و تصویر (فارسی)
۴۶. د حیض او نفاس مسائل (پښتو)
۴۷. مسائل حیض و نفاس (فارسی)
۴۸. مسائل تداوی و علاج (فارسی)

۴۹: د تداوی او علاج مسائل (پښتو)
۵۰: ایضاح المرام شرح مجلة الاحکام (عربی)
۵۱: د تراویحو د لمانځه مسائل پښتو
۵۲: مسائل نماز تراویح فارسی
۵۳: د جنازې د لمانځه مسائل پښتو
۵۴: مسائل نماز جنازه فارسی
۵۵: د عُشر مسائل پښتو
۵۶: مسائل عُشر فارسی
۵۷: د مضاربت مسائل پښتو
۵۸: مسائل مضاربت فارسی
۵۹: د قرض مسائل پښتو
۶۰: مسائل قرض فارسی
۶۱: د روژې مفسدات او مکروهات پښتو
۶۲: مفسدات و مکروهات روزه فارسی
۶۳: د غسل مسائل پښتو
۶۴: د حج مسائل پښتو
۶۵: د زکوٰة مسائل پښتو
۶۶: د اودس مسائل پښتو
۶۷: د قربانۍ مسائل پښتو
۶۸: د صدقه فطر مسائل پښتو
۶۹: د جائز او ناجائز خرید او فروخت مسائل پښتو
۷۰: مسائل خرید و فروخت جائز و ناجائز فارسی
۷۱: مسائل غسل فارسی
۷۲: مسائل حج فارسی
۷۳: مسائل زکوٰة فارسی
۷۴: مسائل وضو فارسی
۷۵: مسائل قربانی فارسی
۷۶: مسائل صدقه فطر فارسی
۷۷: [illegible] مسائل پښتو
۷۸: مسائل [illegible] فارسی
۷۹: [illegible] مسائل پښتو
۸۰: مسائل [illegible] فارسی
۸۱: [illegible] مسائل پښتو
۸۲: مسائل [illegible] فارسی
۸۳: [illegible] مسائل پښتو
۸۴: مسائل [illegible] فارسی
۸۵: [illegible] پښتو
۸۶: [illegible] نماز فارسی
۸۷: [illegible] مسائل پښتو
۸۸: مسائل کفاره قسم فارسی
۸۹: د تیمم مسائل پښتو
۹۰: مسائل تیمم فارسی
۹۱ د اقیمو مسائل پښتو
۹۲ مسائل اقیم فارسی
۹۳ د تمباکو د استعمال مسائل پښتو
۹۴ مسائل استعمال تمباکو فارسی
۹۵ د خوراک او څښاک مسائل پښتو
۹۶ مسائل خوردن و نوشیدن فارسی
۹۷ د سلام اچولو مسائل پښتو
۹۸ مسائل سلام دادن فارسی
۹۹ د حلالولو مسائل پښتو
۱۰۰ مسائل ذبح کردن فارسی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library